Ročník I. Ve Varsavě, dne 1. června 1928. Číslo 2.

BUDITEL

ORGÁN ČECHOSLOVÁKŮ V POLSKU

VYCHÁZÍ 1. a 15. KAŽDÉHO MĚSÍCE.

Redakce a administrace pro Volyň: Łuck, Jagiellońska 16.

Administrace pro ostatní Polsko a zahraničí: Warszawa, Mazowiecka 11.

SVORNOST A KRITIKA.

Říká se o Slovanech, že nesvornost je jejich přední kmenou vlastností. Dějiny to potvrzují. Nejstarší dějiny našeho národa líčí velikost říše Velkomoravské a její úpadek následkem nesvornosti synů Svatoplukových, ačkoliv je Svatopluk na smrtelném loži známým příkladem se svazkem prutů nabádal k svornosti. Slavná doba kalicha, kdy celá střední Evropa chvěla se před husitskými bojovníky a kdy pět křižáckých výprav neodolalo hrstce Čechů, bojujících nadšeně za svou ideu, skončila tragicky na Lipanech. Boj Čecha proti Čechu pochoval slávu a moc dříve společně vybojovanou. A vítězství Habsburků na Bílé Hoře, zaviněné nejednotností naroda, přineslo národu třistaletou těžkou porobu. Ruská knížata svou nesvorností zavinila tatarské jho, jež téměř 250 let tížilo ruský národ a ve značné míře zavinilo celkovou zaostalost tohoto slovanského národa. Ostatně i rozdělení Polska byla zaviněno nesváry mezi lidem a šlechtou. Také z dějin balkánských Slovanů mohli bychom uvésti několik podobných příkladů.

Tím nechceme říci, že nesvornost je tak charakteristickou vlastností Slovanů, že se s ní musíme prostě smířiti. Naopak chtěli jsme poukázati na to, že nesvornost přinesla vždy Slovanům největší škody. A my se chceme takovým škodám vyhnouti. Jsou-li mezi námi nesváry, nesmíme k nim jen lhostejně nebo dokonce škodolibě přihlížeti, nýbrž pokusíme se je vykořeniti. Dáme si však při tom bedlivě pozor, abychom nezapadli do druhé krajnosti — do tak zvaného svornostenství. Nekritická svornost může vésti k zpátečnictví a napomáhá panovačným choutkám jednotlivců. Nemůžeme se také dožadovati svornosti diktátem nebo nátlakem nebo dokonce za účelem prospěchářským, neboť to by bylo mravně stejně nízké jako vyvolávati nesvornost z osobní umíněnosti nebo zášti. Musíme vždy najíti příčiny zla a odstraniti je.

Tvoříme jen nepatrný ostrůvek ve státě příbuzného nám národa, jenž si nás váží, protože jsme státotvornými občany a svou vyšší kulturou jsme vzorem svému okolí. Víme to a toto vědomí nás posilňuje i národně, neboť chceme zůstati věrnými svému národu a chceme zachovati svůj vyšší stupeň kultury společnou prací. V roztříštěnosti toho nikdy nedosáhneme. Proto odstraňme každou stopu nesvárů. Přísnou, ale poctivou kritikou, plnou dobré vůle, zahajme boj proti svým vlastním chybám. Nepomůžeme-li si sami, jiný nám nepomůže. Nedovolujme si žádných kompromisů se slovanskými historickými zlozvyky. Odpovězme si raději na otázky, jež klade Vrchlický v básni: „Současníkům":

Chcem všichni jedno, k jednomu též plujem,
proč bratr bratra stále kaceřujem?
Nás všechny hlodá jedna krásy trýzeň,
nás všechny pálí ideálu žízeň.
Proč druhu přítel jedy na rty střásá?
Proč nezdar bratra přítel s plesem jásá?
Zášť — hyena řve, drásá pýcha — lvice,
Kdy ze sobectví jha se vzpamatujem?
Vždyť chceme jedno, k jednomu též plujem!

Věnceslav Švihovský.

ČEŠI NA VOLYNI.

(Z přednášky proslovené do čs radia).

Jsme v roce jubilejním. Oslavujeme desáté výročí okamžiku, kdy podle věštby velkého exulanta Komenského vláda věcí svých se navrátila zase do rukou národa.

Letošní rok bude rokem jubilejním také pro jednu z nejmohutnějších česko - slovenských větví, která našla novou vlast ve vzdálené cizině. Šedesát let je tomu, co hlouček Čechů vyšlých z různých krajů českých, hlavně z okolí Pardubic a nejvíce z města Holic, vydal se na cestu za štěstím do neznáma, do tehdy nekonečně dálné Rusi. V rovenském újezdě ve volyňské gubernii založili čeští vystěhovalci na pod-

zim r. 1868 první českou osadu Hlinsko. Tato osada, k níž se s pýchou hlásím jako ke svému rodišti, byla po dlouhá léta kulturní metropolí českých osad na Volyni.

Je dobře známo, že to byla touha po větším blahobytu a neutěšené hospodářské poměry v Rakousku-Uhersku po válce r. 1866, které vyháněly české lidi do ciziny. Hlad po půdě, ke které český vesničan lnul se stejnou láskou jako měšťák, hnal tenkráte našeho člověka daleko za moře do Ameriky. Není proto divu, když několik nadšenců počalo slovem i písmem agitovati pro vystěhovalectví na Rus, kde žírná půda byla rozdílena téměř zdarma, že záhy se našla řada podnikavých českých lidí, kteří opustili rodný krov a vydali se na dalekou cestu. František Přibyl, třeboňský rodák, a učitel Josef Olič, pocházející z Řevničova u Rakovníkova, dva průkopníci českého vystěhovaleckého hnutí na Rus, dovolávali se ve své agitaci účinně souhlasu Riegrova, jenž po známé pouti slovanských politiků na moskevskou výstavu byl nadšen Ruskem a vřele radil českým vystěhovalcům, aby raději než do Ameriky šli mezi slovanský lid, kde si zcela jistě udrží svou národnost.

Podmínky stěhování byly lákavé: laciná půda, která se platila 12 nebo 15 rak. zlatých za 1 ha, volné pozemky, vzdálené sotva 100 km. od rakouských hranic, velké úlevy při vykonávání vojenské povinnosti, prominutí daní na řadu let a p. Jaký div, že vystěhovalecký proud z Čech obrátil se najednou směrem do Ruska, hlavně do volyňské gubernie, kde v necelém půlstaletí vyrostlo 100 českých osad s přečetným obyvatelstvem.

V krásném kraji, kde začíná nekonečná úrodná ukrajinská step, v tomto kraji vyrostly téměř pohádkovou rychlostí české vesnice, jež vždy budou nejlepším důkazem píle, zdatnosti, houževnatosti a podnikavosti našeho člověka. Tyto osady malebností, výstavností, spořádaností, krásnými sady a sytou zelení svých chmelnic nejen příjemně lahodí oku, ale slouží také ke cti českému jménu. Největší část českých osad soustředila se v bývalých újezdech, dnes poviatech: dubenském, rovenském, luckém, ostrožském a vladimír-volyňském, které rižským mírem připadly polské republice. Jen menší část těchto osad zůstala v Sovětském Rusku.

Česká Volyň teprve čeká na svého statistika. Jeho úkolem bude přesně zjistiti, kolik půdy na Volyni drželi Češi před ruskou revolucí a kolik jí mají nyní, kdy Volyň je rozdělena na dvě části: polskou a sovětskou. Jako redaktor „Čechoslovana", časopisu, který byl věnován „zájmům české větve na Rusi" a především zájmům české Volyně, sbíral jsem po dlouhou řadu let přesná data, týkající se našeho osadnictví na Rusi, a jak v Čechoslovanu tak v kalendářích mnou vydávaných uveřejnil jsem výsledky této práce a podrobně popsal přes 60 českých osad. Podle mých odhadů měla česká Volyň v roce 1914 přibližně 60.000 obyvatel, z čehož asi 75% připadlo republice polské.

České osady na Volyni, jichž jsme čítali kolem 100, byly a jsou různé velkosti. Našly se obce, jejichž počet obyvatelstva přesahoval 2.000, byly takové, jež měly daleko přes 100 usedlostí a konečně se našly vesničky jen o několika chalupách. Také česká hospodářství na Volyni byla různé velikosti. V některých osadách český sedlák hospodařil na 60 — 80 a někdy i na 100 ha, jinde zase chalupník měl sotva 6—10 ha. Myslím však, že většina českých usedlostí měla 15 — 20 ha. Bylo na Volyni i několik českých velkostatkářů, jejichž majetek představoval skutečně latifundie. Ve volyňských městech byli též hojně usedlí Češi. Město Zdolbunov má velkou českou kolonii.

V dnešní vymezený čas nemohu vyjmenovati české osady, ačkoliv takový Kvasilov, Hlinsko, Mirohošt, Borjatin, Semiduby, Volkov, Hulč, Malín, Kupičevo, Straklov a jiné a jiné zasluhují nejen pozornosti, ale zvláštního popsání. Nemohu vypočítávat, kolik v českých vesnicích bylo slavných hospod, kde se událo tolik slavných a významných místních společenských projevů, nemohu ani říci kolik pivovarů, mlýnů, továren, řemesel, a živností čestně representovalo českého člověka. Chceteli se blíže o zajímavé historii a skutečném stavu českých osad poučit, přečtěte si pěknou knížečku, kterou o volyňských Češích napsal Dr. Auerhahn, jeden z nejlepších přátel volyňských Čechů, muž, který s nevyrovnatelnou obětavostí a s upřímnou láskou pracuje pro všechny haluze československého kmene, dávno — převislé na cizí půdu.

Pohlédne-li dnes někdo na kvetoucí volyňské osady, kde je domovem blahobyt, kde každé hospodářství je vzorně a moderními hospodářskými stroji opatřeno, jen stěží uvěří, že v tomto kraji ještě před 50 léty téměř všude prostíral se prales, ve kterém někde na břehu blátivého rybníka nebo zarostlé říčky se krčily ubohé doškové chaloupky, které hospodář sdílel společně s němou tváří. Vystěhovalecké začátky byly velmi těžké. První přistěhovalci krušnou prací vykupovali blahobyt pozdějších pokolení. Častokráte zápasili i s nejprimitívnějšími hmotnými nedostatky. Byly nuceni spokojiti se stravou, na kterou nebyli zvyklí, a po dlouhé měsíce jísti černý těžký chléb. Pro přistěhovalce, kteří přicházeli z měst, kde dříve provozovali řemesla, byla práce ještě nesnadnější, neboť byli pramálo připraveni na vzdělávání panenské půdy.

Dokončení.

I nejskromnější člověk, jenž sousedům svým podává příklad pracovitosti, střízlivosti a přímých poctivých snah životních, prospívá blahobytu své vlasti i nyní i pro budoucnost; neboť život a povaha jeho mimoděk přechází v životy jiných a rozšiřuje dobrý příklad pro všecky časy budoucí.

Samuel Smiles.

MILÝ DOPIS.

Pan řiditel Věnceslav Švihovský, který před válkou vydával dobré paměti „Čechoslovana", zaslal redakci dopis, který níže otiskujeme. Je to hlas zkušeného krajana-novináře, který zná naše poměry, takže může nám býti radou. Ačkoliv toho snad ani není třeba, zdůrazňujeme, že redakce s jeho názory plně souhlasí.

Vážení krajané:

Blahopřeji k Vašemu podniku a věřím, že list pod vedením p. Josefa Vlka, kterého dávno znám jako muže pro českou věc na Volyni plně zaujatého, bude vážného rázu. Smím-li Vám v něčem raditi, tož prosím, vystříhejte se za každou cenu polemiky, osobních výpadů a případně i odpovědí, kdybyste byli napadáni. Mám již třicítiletou novinářskou zkušenost a došel jsem k pevnému přesvědčení, že polemika ve věcech osobních je zhoubná pro list, jakým chce a musí být Váš. Musíte si raziti cestu přímo jakostí listu, bohatstvím zpráv, věcnými, avšak podle možnosti krátkými úvahami, články vztahujícími se k místním otázkám a pojednávajícími o Vašich vlastních bolestech. Šetřte drahým papírem, vystříhejte se, aby se neřeklo o Vašem listu, že by mohl stejně dobře vycházeti někde v Australii nebo na Aljašce jako v Polsku. Dnes není možno, aby list, věnovaný krajanům v Polsku, mohl býti stejně obsáhlý jako býval před válkou Čechoslovan a aby plně uspokojil své čtenáře. Musí býti pouze listem českých emigrantů v Polsku, to je musí dáti čtenářům to, čeho v jiných listech nenajdou. Nemůže počítati s tím, že by nahradil čtenářům denní list. „Buditel" má sbírati vše, co je zajímavého v československém životě v Polsku, má informavati své čtenáře o vážných událostech v Polsku a v ČSR. Pak určitě najde hodně odběratelů nejen v Polsku, ale i v cizině a zejména u nás.

Bude Vás snad zajímati, že redaktor Hejret z Národní Politiky, který je Vaším dávným přítelem, byl vyznamenán důstojnickým křížem řádu Polonia Restituta za dlouholetou práci na poli vzájemnosti československo-polské. (Poznámka redakce: Krajany bude zajímati i to, že p. řid. Švihovský byl vyznamenán rovněž důstojnickým křížem Polonia Restituta, a že za svou novinářskou činnost v naší zahraniční revoluci byl v minulém roce vyznamenán československou revoluční medailí).

V další části dopisu slibuje p. Švihovský našemu listu účinnou pomoc vlastní i z kruhů svých českých a polských přátel.

O REFORMĚ ŠKOLSTVÍ.

Každý stát snaží se povznésti a zdokonaliti své školství, zejména pak ty národy, které teprve po světové válce nabyly své státní svobody a musí doháněti to, co zameškaly pod útlakem cizí nadvlády. Je třeba, aby škola vychovávala občany tak, aby byli schopni nejen založit si samostatnou hospodářskou existenci, ale aby se dovedli uplatnit i ve správě věcí veřejných, ve sněmu, ve vládě, v úřadech a samosprávě. Dnešní škola obecná nedá ani prostému rolníku, řemeslníku nebo živnostníku dostatečně uzavřeného vzdělání, aby se mohl ve svém oboru zdárně rozvíjeti.

Z té příčiny i naše republika Polská pomýšlí na reformu svého školství, zvláště školství obecného. Na polském venkově převládaly dosud jednotřídní školy s čtyř až pětiletou návštěvou školní, jen ve větších střediscích byly školy vícetřídní. Reforma směřuje k tomu, aby každý občan a občanka obdrželi vzdělání ve škole vyššího typu, totiž sedmitřídní. Učivo ve škole sedmitřídní bylo by soustavněji rozděleno a doplněno některými velmi potřebnými naukami, na př. zdravotnictvím, takže absolvent takové školy byl by pro život poměrně dobře vyzbrojen a připraven. Současně mají býti zrušeny tři nižší třídy škol středních a tyto nahrazeny vyššími třídami škol obecných. V tomto bodě staví se na odpor učitelstvo středoškolské, které se domnívá, že by tím poklesla úroveň středoškolského vzdělání protože učitelé škol středních mají vyšší vzdělání, kdežto učitelé škol obecných mají vzdělání jen středoškolské a odborné. Považíme-li však, že od učitelů škol obecných vyššího typu bude vyžadováno důkladné vzdělání odborné ještě kromě absolvování učitelského ústavu, lze se nadíti, že domněnka pp. profesorů pozbude významu. Jiný důvod proti zrušení nižších tříd středoškolských je rázu hmotného. Máme totiž ještě značný počet soukromých středních škol a je obava, že by tyto školy nemohly existovati, protože vyšši třídy mívají méně žáků, ale vyžadují většího nákladu. Avšak veškeré tyto obavy nebudou mocí zabrániti provedení reformy, po níž volá život sám.

Uvažme, jaké následky měla by školská reforma pro naše české školství na Volyni. Následkem naší rozptýlenosti po kraji máme velmi málo takových středisk, v nichž by dle počtu žactva mohla býti zřízena sedmitřídka. Byly by tedy naše malé osady přiškoleny k osadám větším bez ohledu na národnost pouze se zřetelem na vzdálenost — 3 km. — a na schůdnost cest. Tím by arci většina dosavadních českých škol zanikla. Bylo by zapotřebí, aby se menší osady připojovaly k větším bez ohledu na ustanovenou normu vzdálenosti, avšak při školách musely by se zřizovati internáty pro žactvo přespolní, což by vyžadovalo značných obětí. Již dnes navštěvuje školy v okresních městech dosti značný počet českých dítek, takže i jejich soustředění dle nové reformy nebylo by nemožným při dobré vůli a lásce k mateřskému jazyku. Musíme o těchto otázkách vážně přemýšleti, aby nás reforma nezastihla nepřipraveny a abychom z našeho školství zachránili, co se zachránit dá.

KULTURNI STYKY POLSKO-ČESKOSLOVENSKÉ.

Do Varšavy pozván byl městskou radou varšavskou předseda sociální péče města Prahy a ředitel Ústřední sociální pojišťovny československé dr. Petr Zenkl k proslovení přednášky o sociálních opatřeních pražských, jichž je sám iniciátorem. Přednáška tato konala se v sobotu 19. května v zasedací síni varšavské radnice a provázena byla řadou uměleckých světelných obrazů. Shromáždilo se na ní mnoho obecenstva, zejména těch, kteří pracují ve zdravotnictví a sociální péči. Přednášku zahájil vice-president města Varšavy dr. Bogucki, po přednášce pak srovnal výsledky dosažené v sociální péči v Praze s varšavskými městský radní Koralewski. Přednáška konána byla v jazyku polském. Pobyt d-ra Zenkla spojen byl současně s řadou společenských událostí, při nichž manifestováno bylo pro úzkou kulturní spolupráci polsko-československou. Město Varšava delegovalo do Prahy svého vicepresidenta d-ra Boguckého a šéfa městských varšavských nemocnic d-ra Brunnera ke studiu sanitních a sociálních zařízení. Oba pánové zastavili se také v Mor. Ostravě, aby poznali tamní poměry.

Ve dnech 21.—26. května zdržoval se ve Varšavě známý překladatel polské literatury do češtiny F. Vondráček, z jehož péra vyšlo již na 80 překladů. Do Varšavy pozván byl varšavským polsko-československým spolkem. Polský literární spolek Penclub přijal jej večeří, na níž několik řečníků vyslovilo přání po nejbližší literární spolupráci obou národů. Propagační oddělení polského ministerstva zahraničí uspořádalo k jeho poctě oběd, společně s polsko-československým spolkem. Také čsl vyslanectví ve Varšavě uspořádalo na jeho počest večeři za účasti četných zástupců literárního světa varšavského. F. Vondráček za svého několikadenního pobytu ve Varšavě proslovil v historické síni domu knížat Mazovieckých dne 24. května přednášku o kulturních stycích česko-polských v době minulé i přítomné, jež shromáždila četné příznivce myšlenky spolupráce polsko-československé. Také československá kolonie súčastnila se této přednášky v hojném počtu. Z Varšavy odjel F. Vondráček do Lvova.

V druhé polovici května pobyla ve Varšavě několik dní výprava žáků pražských středních škol, vedená učitelkou polštiny pí Sawierskou.

Varšavská radiová stanice učinila v minulých dnech pokus o transmissi pražského radiového koncertu pro své abonenty. Zkouška tato neměla zvláštního úspěchu a bylo třeba použíti kabelu přes Vídeň. Je však naděje, že v budoucnosti budou podobné transmise míti lepší úspěch.

Současně dlel v Polsku redaktor Kosnar z „Českého Deniku“ v Plzni, jenž založil v Plzni ještě před válkou první česko-polské kolo a rovněž překládá z polštiny. Odevzdal diplomy čestného členství plzeňského česko - polského kola univ. prof. dr. Tadeuszovi Lehr-Splaviňskému a čs konsulovi Fr. Štilipovi ve Lvově, ing Rogowiczovi ve Varšavě, univ. prof. d-ru Kozlowskému, řiditeli vysoké obchodní školy Glabiszovi a lektoru čs jazyka na poznaňské universitě Ignátu Hanusovi v Poznani a konečně ing. St. Molterovi v Sosnovci, spoluzakladateli plzeňského kola.

Z DOMOVA I Z CIZINY.

Zdravotní stav čs ministerského předsedy Švehly se stále lepší.

Ve dnech 5. a 6. července t. r. hodlali komunisté uspořádati v Praze svůj slet t. zvanou Spartakiadu. Spartakiada byla policií zakázána.

Dne 27. května byla v Brně otevřena veliká výstava soudobé kultury, jež zahrnuje v sobě exposice vysokých škol a školství vůbec, litetury, vědy, průmyslu, institucí státních i samosprávních, prostě přehled všeho, co pro povznesení nebo probádání člověka a celé živé i mrtvé přírody bylo v Československu vykonáno. Dne 9. června navštíví výstavu pan president Masaryk, jenž při té příležitosti navštíví několik moravských měst.

V procesu o zavraždění Margit Vórósmartyové byl vynesen rozsudek. Porota uznala všechny tři obžalované vinnými. Jan Michálko byl odsouzen k smrti, dr Jan Klepetář k doživotní káznici, Mikuláš Sikorský na 15 let těžkého žaláře.

V Národním Museu v Praze byla provedena veliká krádež. Zloději ukradli sbírku mincí a jiných drahocenných dějinných památek v ceně přes 1 milion Kč.

O svatodušních svátcích konala se ve Lvově veliká slavnost stoletého trvání Ossolineum. Ústav tento, jenž má dnes jednu z největších knihoven v Polsku, založil před sto lety hrabě Ossoliński, aby povznesl polskou kulturu. U ústavu je také nakladatelství, jež se těší nejlepšímu jménu, a bohaté sbírky obrazů.

Poměr polsko-litevský, jenž se po konferenci v Královci zlepšil, doznal nového zhoršení. K desítiletému výročí litevské samostatnosti byla vyhlášena změna ústavy, podle níž bylo Vilno určeno hlavním městem Litvy. Jeden z polských listů k tomu napsal, že by nyní polská vláda měla jmenovat kovenského starostu. Spor polsko-litevský je nyní projednáván ve Společnosti Národů v Genevě, kde tolikrát prokázaná mírumilovnost Polska dochází živého souhlasu. Současná schůze Společnosti Národů v Ženevě je padesátá, tedy jubilejní. Kromě otázky litevské zajímá polskou politiku hlavně otázka vyklizení Porýní francouzským vojskem.

R. 1918 byl polský dělník Jakubowski v Meklenburku v Německu odsouzen pro vraždu k smrti a popraven. Nyní se ukazuje, že to byl justiční omyl a že vraždu spáchal někdo jiný.

V Ženevě zahájila zasedání Mezinárodní konference práce, jež má na programu otázky minimálních mezd a ochrany dělníků proti úrazům v práci. Konference súčastní se 45 států, také Československo a Polsko.

Maďarská propaganda o změnu trianonské mírové smlouvy a rozšíření Maďarska na úkor

Československa, Rumunska a Jugoslavie setkala se s úplným neúspěchem. I státy, které vůči Maďarsku mají největší sympathie, odmítaj zásadně změnu trianonského míru a doporučují Maďarsku klidný vývoj.

První zkoušky s raketovým autem Sanders-Oppel v Opolí v německém Hor. Slezsku se ověděily. Auto místo motoru je poháněno výbuchy raket. Vynálezce soudí, že dosáhne se svým vozem rychlosti 600—700 km. za hodinu, kdežto dosud největší dosažená rychlost je 333 km. Buduje se již zkušební létadlo s raketovým motorem a vynálezce myslí, že za několik let bude možno s jeho motorem obletět celou zemi za 10 hodin ve výši 20—30 km.

V Hamburku vybuchlo veliké skladiště jedovatého plynu fosgenu, užívaného hojně za války. Plynem bylo usmrceno na 20 osob, přes 300 těžce otrávených je v nemocnicích. Společnost národů bude výbuch vyšetřovati, protože se všeobecně tvrdí, že Německo vyrábí zásoby jedovatých plynů pro příští válku. Mnoho těchto plynů dodává do Ruska.

Volby do říšského sněmu v Německu skončily vítězstvím levice, zejména socialistů. Očekává se vytvoření vlády středu a levice, kde by ministerským předsedou byl socialista Herrmann Müller.

Italie uzavřela s Tureckem smlouvu o neutralitě a rozhodování sporů smírčím soudem.

V Bělehradě, Splitu a Šibeniku došlo k velikým jihoslovanským demonstracím proti Italii, při nichž bylo mnoho osob policií raněno. Bělehradská universita byla uzavřena. Italové odpověděli na tyto demonstrace demonstracemi v Římě, Milaně a jiných městech. Nyní již nastal opět klid. Jihoslovanské demonstrace byly namířeny proti italské politice v Albanii.

Let generála Nobile na severní točnu skončil nešťastně. Nobile i se svou vzducholodí zmizel a řada států chystá záchranné expedice. Podle některých zpráv uvázla vzducholoď Italia na zemi Františka Josefa.

Letadlo Bílý Kříž přeletělo s úspěchem celý Tichý Oceán z Kalifornie na Honolulu.

V Číně došlo k veliké bitvě o Pekin, kterou vyhrála jižní armáda proti Čangsolinovi. Čangsolin, diktátor Mandžurie, stal se obětí atentátu. Na jeho vlak bylo hozeno několik bomb, jež zničily několik vagonů, Čangsolin byl však pouze poraněn.

Národní hospodářství.

PŘIPRAVA A OŠETŘOVÁNÍ HNOJE CHLÉVSKÉHO.

Píše Ant. Flengr, rolník v Boholubech.

Rolníku, ukaž mi své hnojiště a já ti povím, jakým jsi hospodářem. Tento výrok jistého odborníka v hospodářství rolním je jistě oprávněný. Chlévská mrva je a zůstane vždy výrobním kapitálem hospodářství a každému uvědomělému rolníku musí záležeti na tom, aby jí co nejlépe použil a aby ji měl v nejlepší jakosti. Nejlepším stelivem pod veškeré domácí zvířectvo i ptactvo je sláma, a pouze je-li jí nedostatek, používá se v suchých letech rašeliny a pod. Sláma je stelivem, které obsahuje dostatek látek ústrojných, má v sobě dosti rostlinných živin a v půdě rychle se rozkládá. Jakost hnoje závisí tedy od steliva, ale ještě více od jakosti a množství skrmené píce a od zažívání zvířete.

Na jakost hnoje má veliký vliv i jeho ošetřování, jež má hospodář úplně ve svých rukou. Špatným ošetřováním chlévské mrvy může se mnoho pokazit a je třeba tedy každému hospodáři důtklivě připomenouti, aby si hnoje co nejvíce hleděl a veškerou práci svědomitě vykonával.

Správným ošetřováním hnoje zamezíme velikým ztrátám, které rolníka nepotřebně ochuzují a jsou následkem někdy neznalosti, někdy i ne moudrého podceňování věci. Důležitost správného ošetřování hnoje vystihuje i pořekadlo: „Hnojiště kdo pilně opatruje, stodolu i sklep si naplňuje".

Hnojiště musí býti umístěno nedaleko stáje, chráněno před přívaly dešťové vody se střech a dvora, a pokud možno na severní straně stáje nebo hospodářských budov, protože tam je více ve stínu. Nelze-li hnojiště umístiti na severní straně, je dobře osázeti je stromy a křovinami, aby mělo stín. Dno má býti naprosto nepromokavé, aby močůvka neunikala neprospěšně do země. Unikání močůvky do země je nenahraditelnou ztrátou, protože mrva se pak rychle vysušuje a zahřívá, takže všechen dusík uniká do vzduchu. Dno hnojiště má proto býti vydlážděno betonem asi 15—20 cm. silným, se sklonem do středu. Středem dna má býti vedena rýha, která odvádí močůvku do žumpy, jež má býti zřízena při hnojišti. Při každém vykydání nutno hnůj po hnojišti stejnoměrně rozchoditi a co nejdůkladněji sešlapati, aby se co nejvíce omezil přístup vzduchu. Čím méně je hnůj sešlapán, tím více ztrácí cenných látek, hlavně dusíku. Ztráty ve hnoji nastávají dále i ztrátou čpavku (amoniaku) a je proto třeba hnojiště občas zalévati hnojůvkou z žumpy a pak pohoditi vrstvou země. Tím se zamezí vysýchání a mrva se stlačí. Žumpa budiž okrouhlá a nepropustná, nejlépe betonová.

Chmel.

Žatec, dne 25. května 1928. V obchodu chmelem byla v tomto týdnu tendence klidná. Denní obraty činily kolem 20 až 40 centů. Přesto stále se na venkově kupuje vše, co koupiti lze. Dnešní ceny pohybují se v nezměněném rámci mezi Kč 1.650.— ač 1.750.— za 50 kg. kromě daně z obratu. Za prima se znamená Kč 1.800.—. Veřejná známkovna chmele v Žatci ověřila do dnes 161.816 clů á 50 kg. chmele loňské sklizně. Pro vzrůst chmele jest počasí nepříznivé — málo tepla, studené větry. Invase dřepčíků jest stále silnější a rozšiřuje se. Dnes jí trpí všechny chmele po velikonocích řezané, což jest asi 90% plo-

chy. Celkový stav vzrůstu chmele jest slabý, místy až špatný. Český odbor Jednoty chmelařské v Žatci.

Žatec, dne 1. června 1928. Za klidné tendence docházelo v uplynulém týdnu k obratům jen některé dny. Hledány byly převážně chmele středních kvalit, za něž placeno bylo Kč 1600 — 1650, naproti tomu prima docilovalo Kč 1750.—. Za prima výběr znamená se nominalně Kč 1.800.—. Také dnešní cenová hranice jest nezměněná, Kč 1600 až 1800 za 50 kg. kromě daně z obratu. Veřejná známkovna chmele v Žatci ověřila do dnes 162.300 centů á 50 kg. žateckého chmele sklizně 1927. Letošní rostlina trpí nepohodou. Počasí jest studené, zvláště noce. Invase dřepčíků neubyla a chmelnice skýtají tentýž obraz jako před týdnem. Celkový stav vzrůstu chmele jest stále špatný.

O černém dešti.

Koncem dubna zažili jsme černý déšť, který dle dodatečných novinářských zpráv prošel širokým pásmem zahrnujícím Volyň, celou Malopolsku a část Velkopolsky. Černý déšť způsobil hluboký dojem a mnoho se o něm mluvilo. Lidé primitivní prorokovali blízký konec světa, jiní v něm viděli ohlášení brzkého katastrofálního zemětřesení. Zcela zvláštní mínění měly o něm naše hospodyňky, které se musely vyzbrojit hadrami a štětkami, aby vyčistily zaplácaná okna a přebílily začerněné stěny.

Ani učenci se v názorech o černém dešti neshodli. Souhlasně připomínají, že v dějinách lidstva byly již mnohokrát zaznamenány takové černé ba i červené deště, dokonce i rybí déšť, kdy pršely drobounké rybky, jež lidé horlivě po několik dnů sbírali. Původ černého deště, který jsme zažili, vysvětlují někteří učenci tím, že prý prudký vítr — huragan — v jižních oblastech sovětské Ukrajiny, v tak zvané černé zemi, zvedl množství úrodné prstě zvané „lossem" a odvál ji do vzdálenosti mnoha set kilometrů. Když tato půda dostala se do deštových mraků, způsobila rychlejší opad deště, jemuž dodala svou černou barvu. Dle názoru jiných učenců jedná se o prach kosmický, to je o součásti hvězd probíhajících vesmírem, který se dostal do takové blízkosti země, že byl deštěm sražen k zemi. Konečně poslední theorie je, že se jedná o prach sopečný. Nemusí to býti prach z nějakého současného výbuchu, nýbrž z výbuchu, k němuž došlo před lety a snad desítkami let, a od té doby prach se vznášel nad zemí, dokonce nad vzdušnou vrstvou ve výši dvacíti i více kilometrů od povrchu země. Chemicky bylo zjištěno, že černý prach skládá se ze železa, fosforu, křemene a potašových solí. V tomto složení znamená tento prach vlastně umělé hnojivo rozhozené přirozenou cestou, a odhaduje se, že v prachu opadlém v Polsku bylo asi 150 vagonů potašových a 12 vagonů fosforecných sloučenin. Uvidíme ostatně, zda nám zvýšená úroda potvrdí tuto velmi příjemnou theorii.

A. Masopust.

HLÍDKA MLÁDEŽE.

Den rodičů a dítek.

V celém téměř civilisovaném světě ujal se ušlechtilý obyčej — zasvětiti první neděli májovou rodičům, zvláště pak matkám. V ten den snaží se děti projeviti svou lásku k rodičům zvlášť zřejmým způsobem, ať dojemným slovem, ať milým dárečkem nebo jiným projevem vděčnosti.

I naše tichá víska Boratin přičiněním bratra kazatele Balabana uspořádala nám radostnou a dojemnou slavnost „Den rodičů a dítek" dne 6. května s bohatým programem. Říkanky dítek nejútlejšího věku — od 3 let — o lásce k rodičům působily zvláštním dojmem, a také proslovy dítek starších, jimi samými složené, vyvolaly přítomným slzy do očí, neboť zřejmě plynuly ze srdcí láskou a vděčností překypujících. Nebylo zapomenuto ani otců a matek předčasně zesnulých a jejich památka uctěna dvouminutovým tichem. Někteří z rodičů podělili se zase svými zkušenostmi o výchově dítek a vylíčili, jak má vypadati vzorná rodina. Sborový a čtyřhlasý zpěv a tichá hudba harmonia za doprovodu houslí zkrášlily program slavnosti. Proveden byl i živý obraz. Představoval matku s kojencem na rukou, obklopenou hloučkem dětí, které se k ní tulí a zvedají v ručkách zelené rotolesti — symbol života, naděje a míru. Živý obraz vyvolal hluboké pohnutí. Každý účastník slavnosti cítil se jistě povznesen a vzpružen na další cestu životem. Upřímnost všech projevů, jež prýštily z čistých srdcí, byly rodičům malou odměnou za jejich nejzodpovědnější úkol životní, za výchovu jejich dětí, a jistě přispěla k utužení rodinných svazků. Naše osada klade na tento posvátný úkol největší důraz a tyto snahy nesetkávají se s nezdarem, neboť vidíme, jak naše rodiny snaží se přiblížiti ideálům lidství, majíce na paměti slova slavného učitele národů, Jana Amose Komenského: „Dobré vychování je základem všeho blaha."

Přejeme si, aby naši krajané i v jiných obcích pořádali podobné projevy. Mládeži a její výchově věnujme co nejvíce péče a lásky. Vychovejme si co nejlepší pokolení, které se svěřenou hřivnou bude dobře hospodařiti. Přejeme si a prosíme o to!

J. V.

Dvě uši dal nám bůh do šumného zvuků moře,
dvě ruce dal nám též do klopotné práce tuhé,
a dvě nám oči dal, by střežilo jedno druhé,
a dvě nám nohy dal, to vzájemné ku podpoře —
proč nedal srdci dvé, nést všechno to světa hoře!?

Jan Neruda.

BESEDY „BUDITELE"

Jan Vrba.

SMUTEK.

Nad rodným krajem duha rozepjata je s hory
na horu,
a roj slz přešlé bouřky jiskrami se svítí na
loňském úhoru.
V dál táhnou pole, louky s petrklíči tam hoří
pod sluncem —
z lesů se kouří, mlhy rostou z vody, a sladce
voní zem.

Dost vody v sněhu zadržené z lesů přes příkop
přeteklo —
i naše pole v kamenité stráni lákavě rozměklo,
a půda jeho nažloutlá a těžká se lépi na boty,
pod krokem píská, vlhce dýchá v tváře, volá
do roboty.
V tu dobu děd vždy s pluhem z dvora vyjel
a první brázdu táh'
a drsným křikem plašil konipasy sedící na
hroudách
a šťasten smál se jim a znovu volal na koně,
na ptáče...

Obcházím pole, která děd můj oral — a je mi
do pláče...

Martin Kukučin.

CHOLERA.

Takéto reči čuť [1]) v dedine:

„Ej, zlý hosť je cholera."

„Mne umrel na ňu otec."

„Mne brat."

„A mne brat i sestra".

„My zas, koľko nás bolo v dome, všetci sme ležali. Nemal kto vody podať."

To boli všetko pamätníci prvej, velikej cholery.

Chýro [2]) chodia všakové, ale neurčité. A strach je tiež taký neurčitý. Človek nevie, čoho sa bojí, a predsa sa bojí.

Ale i určitejšie chýry počuť.

„Vo Sv. Kríži nebolo jarmorku. Zakázali ho pre choleru."

„V Ondrašovej už vraj dvaja umreli".

Gazda Hubka šiel do Rimasieča za junci.[3]) Ale darmo hodil, tiež nebolo jarmorku. A celou cestou iba zvonenie, plač. Prišiel zjašený [4]) domov a zapustený.[5]) V dome sa bál nocovať, spával pod holým nebom. A keď prišiel do zdravého kraja, tam ho držali, vykiadzali [6]) a kropili akousi vôdkou. Zapáchal na strelenie,[7]) ženy sa chytaly za nos, keď ho maly stretnúť. Vychytili [8]) naň, že páchne cholerou a prezývajú ho „Chorela".

Sám slúžnodvorský prišiel do Lomnice, prikrútil [9]) občanom a nadovšetko rychtárovi. Komoru pre mrtvých nariadil hneď a zaraz [10]) staväť. Ľudia sa týchto príprav hrozne nalakali. Boli už istí, že cholera príde, keď sa tak na ňu zastrájajú.[11])

„Ktože bude v nej prvý" zadávají si otázky.

„Ja azda nie," mysli každý sám sebe.

Cholera je už v meste! Umrel starý kušnier[12]) Medvěd, čo to Lomničanom kožušky plátoval.

„Nepúšťať nikoho do mesta!" volajú občania.

„A kto pôjde, nech si tam zostane".

Ale ako zavreť dedinu? Hla, do rychtára doviedli zas asi dvadsať ľudí. Pred Veľkou nocou šli do Pešti so spevom, harmonikou — vracajú sa šupasom, otrhaní, smutní. Rychtár ich odpravil čím skôr, aby z batohôv [13]) nenatrúsili cholery.

Pred večerom sbehla sa celá dedina k rychtárovi. Z mesta prišlo pol vreca [14]) akejsi zelenej, mrzkej [15]) soli a dva paky drobných fľaštičiek. Znalci rozsúdili, že soľ je koprvas. Varieva sa v nej kôra osiková pri farbení súkna na čierno. Rychtárka musela prepustiť diežu, a tam namočili tú soľ. „Tá soľ vyhryzie chorelu, čo by tá kde bola [16])," vysvětluje hajtman [17]) občianstvu. „Lebo to je just tak, ako keď, nehodno primeriavať, majú voly vošky.[18]) Na vošky len kolomaže, alebo petriolu, nuž ich vonkoncom vyhryzie." Občanom sa to veľmi páči, iba rychtárka hromží [19]): „Ja do tej dieže nikdy nedám šiat — nikdy!"

Rychtar rozdelil fľašky s kvapkami boženíkom [20]), tí ich roznosili po roliach.[21]) No občianstvo nedrží sa tak prísne inštrukcie. Kvapky ešte ten večer boly užité.

O dva dni [22]) umrel starý Ondráš Hôrka.

„Ešte si včera na poludnie zajedol s chuťou mladej švábočky[23]) s bryndzou. Tak si pochvaľoval ešte. A ráno na doske! Len veliký bôľ na ňom a hneď hynul a hynul." Tak rozpráva stará Žofia každemu, s kým sa sníme [24]). „Ach, môj muž dobrý! Čo si ma, čo tak náhle opustil?"

V obci zdesenie. Naštiepený [25]) umeračik nikdy tak smutne nezvonil.

„Dej, ať ráno v zdraví vstanu a česť vzdávám tobě, Pánu..." Tak si spievajú večer v každom dome. Chápu dobre, aký smysel majú tieto slová.

Rychtár oznámil všetko do slúžnostva[26]). Do-

---

[1]) slyšeti. [2]) pověstí, řeči. [3]) býci. [4]) splašený. [5]) zanedbaný. [6]) vykuřovali. [7]) na dostřel. [8]) vyzráli, usoudili.

[9]) zatočil s ob. [10]) najednou. [11]) strojí, připravují. [12]) kožišník. [13]) z ranců. [14]) půl kapsy, mošny. [15]) ošklivé. [16]) ať je kdekoli. [17]) strážník. [18]) vešky, vši. [19]) hromuje. [20]) radnim. [21]) rolích, okolí. [22]) za dva dni. [23]) nové brambory. [24]) sejde. [25]) puklý. [26]) hejtmanství.

viezlo sa mnoho pánov s písmami a všakovými škatul'kami.

Stolár práve rozrábal kyndrus,[27]) že natre Ondrášovu truhlu na čierno. Učeň vystrihoval z pozlátky veliký kríž, že bude na vrcheň:[28]) tu pribehne rychtár s hejtmanom. Vzali truhlu, ako bola: nemal'ovanú zhruba ohoblovanú. Nevhodili do nej ani hrst' stružlín [29]) — tak bolo náhlo.

Mrtvé telo v truhle vyviezli do novej búdky. Tam bol dlhý stôl, za nim sa kedysi učili donát [30]) lomnicki šuhajci. I lavicu kdesi pochytili. Nádob tiež jest hodne. Okolo stola zostali sami páni. Okolo búdy cela dedina. Hôrkul'a zalamuje rukami, ženy jej pomáhajú, lebo vel'mi pekne vykladá. Menovite ich preniklo, keď povedela: „Ej, verje si sa, veru nenazdal,[31]) že výndeš na takýto posmech ludský — moeš potecha, môj muž radostný! Ej, nenazdal, že ani po smrti nebudeš mať odpočinutia..."

Čo [32]) smelší hladia špárami, čo sa v búde robí. Na stole porozkladané nožíky, pílka, dláta. Sviatočné šaty Ondrášove v kúte — na stole sa černie mrtve telo.

„Ona je — chorela je," šepkaju si chlapi. „Pustila farbu."

„L'al'a, hlavu mu lúpi," šepká súsed a ustupuje od špáry. Ba domu nedajú pokoja! Dušu Bohu — telo zemi. Taký je zákon."

Prisviedčajú mu všetci. Keby mali takú moc, iste by to nedopustili.

Z budy čuť, ako keď sa pílka zažerie do butlaveho [33]) dreva.

„Hlavu mu pília!" [34]) žasnú občania.

Tu sa ohlásil hlas pevný, hlboký: „Hl'adaju chorelu, ale tá je nie v hlave." To je starý hájnik Bučan. „Já som ju tiež mal; ale tá nebola v hlave. Behá po celom tele, ako živá. Tu do nôh, tu po chrbáte a zas do l'adví. A vali sa v tákych gundžiach,[35]) ako pästť, popod kožu. Tú len roztierať a nedať sa. Ak sa dáš, už ta berie. Ja som sa s ňou pasoval[36]) tri dni. Kdo má slabú náturu, toho berie. Ako keď pierko sfúkneš. Ale chorely tam už nenajde, na mrtvom nie. Môžeš tú už hl'adať: kde je tá!"

Pevný, neohrožený hlas, istota, s akou hovoril, dodávajú smelosti i ostatným. Všetci mu závidia, že vie, čo je cholera, i že sa jej nebojí.

Chlapec, belko[37]) asi osemročný, vyštveral[38]) sa na stenu a hl'adí špárou do búdky. Vidí l'udi zakrvavenýma rukama a čosi červeneť sa na misách. Nechápe, čo je to, ale predsa ide naň strach. V tom lapila ho čiasi ruka za plece a strhla na zem. „Pakuješ domov, počrev!"[39]) hromží zostrašená mať. „A strhávaj [40]) sa mi zo sna, ale ťa vyšmarím [41]) predo dvere!" Bitkou [42]) ho vyprevádza až domov.

---

[27]) saze na barvu. [28]) víko. [29]) hoblovačky. [30]) latinská učebnice. [31]) nenadál. [32]) kteří jsou. [33]) trouchnivého. [34]) řežou pilou. [35]) boulich. [36]) zápasil. [37]) blondýn. [38]) vylezl po čtyřech. [39]) dotéra. [40]) jen se mi probouzej ze sna. [41]) vychodím. [42]) bitím.

Konečne vyšli páni s písmami a škatul'ami. Rozkaz je Ondráša naskutku pochovať. Duro mal pomoc, jama je už vykopaná.

Pahrab bol vel'mi krátky, ale zato dojemný. Kňaz povedal krátku reč, zaspievala sa pieseň a truhla sa pustila do jamy. L'udia šomrali [43]) nad takým náhlením, ale nojväčšmi [44]) pán učitel'. Mal držať valedikciu [45]), ale tá ešte nie je hotová. Improvizovať nemožno. Čože kázeň! [46]) Ale sosbierať samopašné [47]) rýmy a poskladať pekne z príkladu. Nejakú staršiu na Ondráša pristrihnúť — to tiež ťažko. Ženy vracajú sa sklamané. Ufaly sa valedikcii, gazdovaly [48]) slzy, a tie zostaly nepreliate. Nebodaj [49]) sa ešte zídu...

„Ktože pôjde za ním?" rozjímajú, nazad idúc. „Kto padne, ten pôjde samý prvý".

Strach drží dedinu, ako v železných kliešťach.

Al. Jirásek (Skaláci.)

ODMĚNA ZA PŘÍSTŘEŠÍ.

Zpěv umkl a hlasitěji štěkal pes na dvoře za vraty sem tam přebíhající. Průvodčí znova zabušil a křicel, aby otevřelí.

„Kdo to?" ozval se náhle uvnitř hlas.

„Neptej se a otevři, cháme!" volal urputně a velitelsky průvodčí. Prve byl s Jasností pokorně německy hovořil, nyní dával českými slovy průchod své rozhorlenosti.

Vrata zaskřípěla a do dvorku vjeli jezdcové. Pobočník ihned seskočil a drže hnědouše svého pána rozkazoval starému, sehnutému sedláku, jenž právě stěží ukonejšil divokého, chundelatého psa.

„Kde máš sednici? Odveď koně do chléva". Mladý pán přešlapuje ve sněhu, upomínal o teplý byt.

„Zaveď koně, rychle. A což jsi tu sám? Není tu nikoho, aby nás zavedl do světnice?"

Stařec obrátil se a uzřev na zápsi chlapce, jehož si byl dosud nikdo nevšiml, zavolal ho.

„Zaveď milostpány do světnice, rozsviť a přines mi světlo také do stáje."

Pobočník prosil pána, aby šel za chlapcem, sám že dohlédne ještě na koně. Chopiv oře pánova vedl jej za sedlákem do chléva, jenž síní jen od světnice statku byl oddělen. Po chvíli objevil se chlapec, drže v ruce borovou, planoucí louč. Světlo její ozářilo temný chlév a čekající u dveří lidi a koně. Sedlák zavedl opatrně umdlené běhouny, uvázal je a odstrojoval. Na vše dohlížel průvodčí jeho Jasnosti. Chlapec zastrčiv planoucí louč do skuliny jedné stěny, pohlížel zvědavě na cizince ve tmavém plášti, na koně a na jejich sedla i řemení, na němž se stříbrné kování lesklo. Byl bos, tmavé vlasy jeho padaly mu do čela, pod nímž zářily mu jiskrné oči; tvář jeho byla snědá a vyhublá. Měl na sobě pouze hrubou košili a vyrudlé brslenky.

---

[43]) bručeli. [44]) nejvíce. [45]) pohřební řeč. [46]) kázání. [47]) šelmovské. [48]) našetřily. [49]) (nedej bůh) tuším.

Temně bučení se ozvalo. Cizinec teď teprve zpozoroval v koutě vychrtlou krávu, na níž srst se ježila.

„Tak," pravil, když byl sedlák koně odstrojil, „teď jim podestel a zasyp ovsa."

„Milostpane, nemám čím zastlat."

„Což je to tam?" a ukázal na hromadu slámy, již ve druhém koutě chléva zahlédl.

„Tou krmíme, prosím, svou plavku. Je to poslední sláma, brzy nám už dojde —"

„Lžeš! Rychle podestel, anebo —"

„Milostpane, jen jediná kráva nám zbyla, ostatní už nám všechny pobrali anebo pošly, a tu už dlouho také — dá nám přece trochu mléka — je tak zle, milostpane —"

„Jen se stav, ty starý lišáku. Půjdeš, anebo —" a pokorný průvodčí švihl bičem, jejž v rukou držel.

Stařec se zvolna obrátil a vzdychnuv odcházel.

„Plavce slámu brát nesmíte!" ozval se zvučný dětský hlas.

Oba mužové překvapeni hleděli na chlapce, jenž byl se starcovi do cesty postavil. Sedlák se zalekl, cizinec se však brzo vzpamatoval, zdvihl ruku a chtěl chlapce udeřit bičem.

„Milostpane, vždyť nemá rozumu!" Pak pravil přísně, ačkoliv ne tvrdě: „Jiříku, pusť poroučim ti!" A chlapec svěsiv hlavu ustoupil.

Stařec shýbl se ke slámě, pak opět vztyčiv se pohlédl na cizince. Ve zraku jeho četl předešlý rozkaz, i rozestíral slámu pod panské koně.

„Jen ještě, houšť!" poroučel cizinec.

Chlapec odešel ven. Nemohl vidět, jak stelou panským koním potravu ubohé plavky, jež velké, mdlé své oko na oře obracela.

„A teď jim zasyp a napoj je!"

„Milostpane, nemám co bych jim dal; bylo tu jen něco slámy pro plavku, a tu jsem musil — "

„Starý darebáku, nezapírej! Však já si najdu — "

Vytrhnuv louč, kvapil cizinec do síně, kdež se u hrubé truhly u zdi stojící zastavil. Odtrhl víko a odházel několik prázdných pytlů, pod nimiž se vrstva otrubů objevila. V koutku na ošatce byla černá, zadní mouka, podobná temnému prachu.

„Co je to?" tázal se průvodčí sedláka, jenž za ním přišel a ukazoval prstem na otruby a mouku. Oko jeho se zalesklo a na rtech objevil se mu odporný úsměv.

Stařec povztýčil šedou hlavu a oko jeho pod sivým obočím zalesklo se svatým hněvem; pak ale pravil temně a na pohled klidně: „Milostpane, to je naše živobytí, to je poslední naše zásoba. Až dojde, nebudem míti chleba."

„Jen se nějak vykruť; nechceš panským koním ničeho dát. Ale seber to a zasyp!"

„Milostpane, mám jen to."

Milostpán pokynul velitelsky rukou, plášť jeho se odhalil, a na temném kabátě byly vidět stříbrné porty.

„Všecko nám vzali vojáci, dobytek, obilí, píci, že není co sehnat, milostpane, je tak zle, trpíme hlad."

Veškeré odmlouvání bylo marno, starý sedlák musil vyplnit vůli pána, jehož měl za nějakého důstojníka. Veškerý odpor byl by marný býval, byl jediný muž, stařec proti dvěma ozbrojeným.

Pán odešel do světnice slíbiv, že přijde se přesvědčit. Chlapec šoural se do chléva za dědem, jenž koně svých utiskovatelů krmil. Hladil vychrtlou plavku, nemohl se už na koně a jich řemení podívat. Prve se mu tak líbili, tak pěkných dosud neviděl, i řemení i sedla byla krásná, že hochu až oči stébla slámy pod žlabem slizovala.

„Pojď, Jiříku, pojď", pravil rozechvělým hlasem stařec svému vnukovi, když si bolestnou práci odbyl. „Bože, Bože!" zavzdychal, a oko jeho se obrátilo do výše. Vešedše do síně, uslyšeli temné, slabé zabučení plavčino. Chlapec trhnuv sebou podíval se na děda, jenž sklonil hlavu. „Jdi k Mařeně", pravil pak šeptem vnukovi, „a řekni, ať se neukazuje. Pak přijď zas!" A vkročil do světnice.

Martin Kukučin zemřel.

V druhé polovici května t. r. zemřel v Jugoslavii jeden z nejvýznačnějších spisovatelů slovenských Martin Kukučin, vlastním jménem Matěj Benčúr, narozený r. 1860. Kukučin byl mistrem v povídce a realistickém románu. Obohatil slovenské písemnictví četnými pracemi, psanými s hlubokým porozuměním pro potřeby svého domova slovem velmi plastickým. Uvádíme z nich: Rysavá jalovica, Tiene i svetlo, Rekrúti, Dies irae, Dom v stráni (ze života dalmatských zemědělců). Komasacie a j. Památce tohoto velkého slovenského spisovatele věnujeme úryvek z jeho díla.

Listárna redakce.

Panu S. V., Lodž. Váš literární příspěvek uvítali jsme s radostí. Je vidět, že mezi našimi krajany neutuchá láska k české knize a k rodnému jazyku. Uveřejníme jej v některém z příštích čísel.

Sl. M. O., Praha. I k Vám již tedy doletěl náš časopis. Těší nás, že na nás nezapomínáte ve vlasti. Než Vaší básně nemůžeme použíti. Je příliš vzdálena programu i účelu našeho listu. Pošlete nám něco prostšího a obsažnějšího.

Jeden z čtenářů. Máte-li nějaké dotazy, prosíme, abyste svůj list podepsal plným jménem. Nechceme anonymity. Učiňte tak a milerádi Vám poskytneme vysvětlení.

OD VYDAVATELSTVA „BUDITELE“.

Na výborné schůzí České Matice Školské na Volyni byl při projednávání otázky časopisu „Buditel“ přijat návrh na utvoření „Vydavatelského družstva Buditel“ jako samostatného, právně zalegalisovaného podniku s členským podílem zl. 50.—. Podílníky mohou býti spolky i osoby soukromé. Účelem družstva bude vydávání, tisk a rozšiřování časopisu „Buditel“.

Apelujeme k celé veřejnosti československé v Polsku, aby se upisováním podílů přihlásila za spolutvůrce časopisu, který již prvním číslem si získal uznání našich krajanů zde i v cizině. Čim vice bude podílníků družstva, tím silnějším a lepším bude časopis.

Prozatímní přihlášky adresujte redakci „Buditele“, Łuck, Jagiellońska 16.

Iniciativni skupina.

Z KRAJE

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY ČESKÉ MATICE ŠKOLSKÉ NA VOLYNI.

Valná schůze.

Ačkoliv již tři měsíce uplynuly od řádné valné schůze Matice školské na Volyni, ozývají se některé hlasy z Kol Matice nebo jejich výborů pro svolání schůze mimořádné. Kola tato prohlašují minulou schůzi za nezákonitou, protože jejím předsedou byl příslušník jiného státu. Jelikož však tato osoba byla delegátem organisace, která je řádným členem Matice, nemůže být́í řeči o nezákonitosti nebo překročení stanov.

Správa Matice přeje si vyslechnouti v této záležitosti veřejné mínění každého člena Matice. To bylo by spojeno s velkými technickými obtížemi, proto na výborové schůzi Matice dne 24. V. t. r. byl přijat návrh, aby si správa Matice vyžádala od protestujících Kol písemné usnesení valné schůze Kola, v němž se žádá o svolání mimořádné valné schůze s poukazem na faktickou, zákonitou příčinu nezákonnosti minulé valné schůze a s návrhem pořadu jednání pro schůzi mimořádnou.

Svolání schůze vyžaduje při naší roztříštěnosti značných obětí hmotných i ztrátu času. Z toho důvodu by správa Matice ráda uslyšela i miněni ostatních Kol, která dosud mlčí, ačkoliv paragraf 33. stanov dává již pěti Kolům právo žádati o svolání mimořádné schůze. Vyslovte se!

Zájezd do Československa.

Právě jsme obdrželi zprávu, že jednáni o zájezd je na nejlepší cestě. Polské dráhy poskytnou účastníkům zájezdu, kteří se prokáží výstavní — ne hasičskou! — legitimací, 33% slevy jízdného. Legitimace pro všechny účastníky zájezdu obstaráme my. Máme naději, že tak značného omezení počtu účastníků jako r. 1926 nebude.

Odběratelům čs časopisů.

Upozorňujeme všechny odběratele časopisů z Československa jako: Pražský illustrovaný zpravodaj, Hvězda, List čs paní a dívek, Ruch, Nový Lid, Rozkvět, Milotický hospodář, Zemědělská jednota, Národní politika, Školské reformy a mn. jiných, že mohou předplatné za tyto časopisy vyrovnávati u nás, protože tyto časopisy zastupujeme. Předplatné může nám býti zasíláno prostřednictvím P. K. O., kde máme šekové konto čís. 80.890. Zasílání předplatného tímto způsobem nebude Vás nic státi.

Ježto se blíží konec prvního pololeti, máme povinnost vyrovnati předplatné v administracích. Žádáme proto P. T. odběratele, pokud toho dosud neučinili, aby před koncem měsíce nám předplatné za první pololeti zaslali. Při zasílaní peněz vždy laskavě poznamenejte, za jaký časopis předplatné zasíláte, od kdy dluhujete a jak má býti částka zaúčtována.

Ústřední správa Matice.

Výkaz sbírek a příspěvků — pokračováni.

65. Kolo Matice ve Starém Teremně zaslalo sběrací listinu č. 57 s částkou 19.85 zl.

66. Pan Ant. Dědek z Malína uspořádal při Josefské zábavě v Novo-Račíně sbírku, která vynesla 15 zl.

67. Sbírka na svatbě J. Pavelky se sl. M. Martincovou vynesla 44 zł. Výkaz dárců uvádíme na jiném místě.

68. Sbírka na svatbě sl. Toničky Flanderové s. p. Václavem Proškem ze Zával u Mirohoště vynesla 50 zł. pro tamní Kolo Matice, jež polovici částky zaslalo ústředí.

69. Při slavnosti 3. máje v Malíně bylo vybráno pro Matice Polskou i Českou zł. 18, z toho odvedeno ústředí 9 zł. od p. Sněhovského jako 10% z kinopředstavení odvedlo kolo Matice v Malíně 9.20 zl.

70. Kolo Matice v Moskovščíně odvedlo 7.40 zl. od p. Sněhovského jako 10% z kinopředstavení.

71. Hosté na hostině u p. Maršíka v Moskovčíně na počest uzavření vzájemného bratrství věnovali po 2 zł. ve prospěch Matice, celkem 38 zł.

Všem dárcům a initiátorům sbírek vyslovujeme srdečné díky. Výkaz darů dokazuje nejlépe, že nepřátelé Matice nedovedou překonati obětavost a porozumění pro dobrou věc u našich krajanů.

* * *

Výbor Kola Matice v Mirohošti sděluje, že 9. V. při svatbě sl. Toničky, dcery p. Jos. Flandery, rolníka a majitele mlýna v Závalech, s p. Václavem Proškem, rolníkem v Mirohošti, bylo vybráno ve prospěch Kola 50 zł. Dle usnesení výborové schůze bylo z toho 25 zł. věnováno ústředí Matice v Lucku, zbytek ponechán pro potřeby Kola. Dárcům vzdává výbor Kola srdečný dík.

Ze Sklíně. Dne 16. V. při svatbě p. Jos. Pavelky se sl. M. Martincovou byla z podnětu p. Frant. Jareše podniknuta sbírka pro ústředí Č. M. Š. v Łucku, která vynesla 44 zl. Přispěli dámy a pánové: po 5 zł. Fr. Jareš, A. Jaršová, A. Martinec, Fr. Žaček, po 2 zł. St. Egrt, Fr. Bryxová, J. Havelka, po 1 zł. P. Egrt, V. Mlejnek, M. Mlejnková, L. Mlejnek, V. Pavelka, P. Holas, V. Holas, A. Zitná, Havelková st., A. Martinec, J. Martinec, novomanželé 6 zł.

VOLYNSKÁ HLÍDKA.

Z Łucku. Dne 29. V. stalo se na nádraží Łuck II. tragické neštěstí.. P. Charouzek z Nivy-Hlubinské byl návštěvou u známých v Teremně u Łucku a chtěl se odpoledním vlakem téhož dne vrátiti. Když docházel k nádraží, vlak již odjížděl. Charouzek chtěl vyskočiti do jedoucího vlaku, byl však stržen pod kola a doslova v půli přeříznut. Smrt nastala okamžitě. Byl 35 let stár a zůstavil po sobě ženu a dvě nezaopatřené děti. Tragický tento případ měl by býti každému naučením, aby dbal opatrnosti a nenastupoval do jedoucího vlaku.

Dne 28. V. omdlela ve vesnici Mstěšín u Łucku při práci jistá žena. Lékař zjistil sluneční úpal tak těžký, že nebylo pomoci. Dne 30. V. úpalu podlehla.

Z Malína Českého, okr. Dubno. Dne 16. V. t. r., druhého dne pravoslaných velikonočních svátků, sehrál Kroužek divadelních ochotníků u Kola Č. M. Š. v Malíně veselohru „Ferdinand spí" od Jos. Skružného ve 3 jednáních. Ačkoliv se Kroužek v Malíně vyvíjel a dosud vyvíjí za dosti nepříznivých okolností, byla veselohra díky namáhavé práci režisera p. Václ. Hory a jednotlivých herců — sehrána velmi úspěšně. Ve hře všech členů bylo pozorovati pochopení úloh a dobré nastudování. P. Vl. Okrouhlický a pí. J. Holomíčková zahráli své úlohy jako vždy velmi živě a přiléhavě. Sl. E. Horová, ač byla po prvé na jevišti, sehrála svou úlohu služebné Katinky přímo báječně. Její nenucená přirozenost, dobře sehraná netečnost a komická naivita diváky velmi upoutaly. Sl. Horová slibuje býti dobrou silou našeho ochotnického jeviště. P. Jos. Pešta v úloze nakladatele Děravého velmi dobře podal nervosu ziskuchtivého člověka. Také ostatní postavy hry, Eulalie sl. M. Mišákové, Ferdinad Jana Re, dr. Jetel p. Václ. Rechtra, ošetřovatelka sl. H. Kracíkové, vrchní inspektor Rúksbych p. Vl. Re, vdova Běláková sl. Marie Beštové, dcera vdovy Bělákové Žofie sl. E. Beštové a venkovské děvče sl. A. Rejové byly charakterisovány velmi případně, takže hercům můžeme upřímně blahopřát. Jestliže představení nedává vždy čistého výtěžku, nesmí to ochotníky odraditi od práce. V každém případě dosahují velikého výtěžku mravního, společensky výchovného a kulturního, z níž netěží jen diváci, ale v první řadě účinkující sami. Proto jen s chutí do práce, Vaši dobré práci zdar! Přítel.

VARŠAVSKÁ HLÍDKA.

V neděli dne 29. dubna uspořádala Československá Beseda pro děti čs kolonie varšavké loutkové představení „Kašpárek na zemi, v pekle a na nebi" v klubu státních úředníků. Loutkové divadélko zapůjčila k tomuto účelu s nevšední ochotou rodina p. vyslance Girsy. Dětí sešlo se přes 40 a se zájmem poslouchaly podivuhodné příběhy Kašpárkovy cesty. Představení zorganisoval učitel dětí p. vyslance p. Kruis za spoluúčinkování sl. Šeparovičových, sl. Matějovské, pp. Zachardy, Benáka, syna p. vyslance a p. Noska. Po dětském představení uspořádána byla taneční zábava pro dospělé, jež protáhla se dlouho do noci.

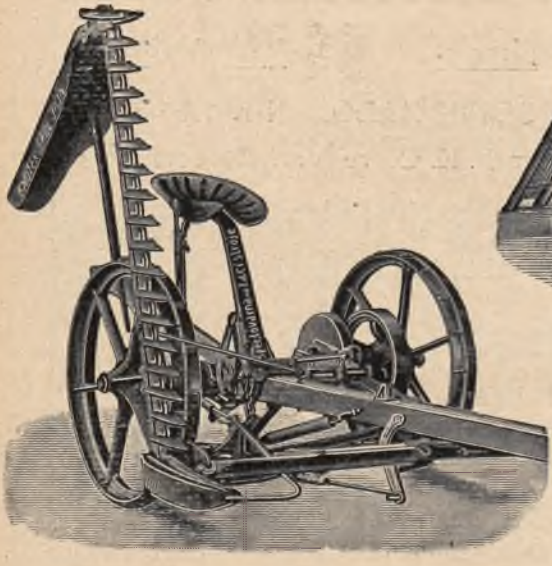
Z iniciativy několika dam Čs. Besedy varšavské (sl. Savické, Matějovské a Franclové) uspořádán byl pod protektorátem Besedy 20. května dobročinný umělecký večer v Polském Klubu Artystycznem. Program tvořily umělecké výkony řady umělců československých i polských, kteří nezištně nabídli při večeru svou součinnost. P. Chydzynski s vervou zahrál několik čísel na piano, sl. Franzlová krásně zazpívala několik písní českých, slovenských i polských, sl. Kwiecińska procítěně deklamovala několik ukázek polských básníků atd. Na pianě doprovázela účinkující obětavá pí Korolkiewiczová. Všem účinkujícím dostalo se od obecenstva hojně potlesku. Po programu rozproudila se společenská zábava při hudbě p. Havlíčka. Chutný bufet,

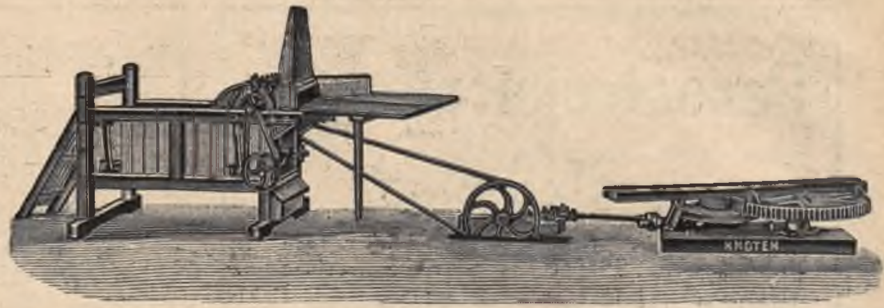
věnovaný pořadatelkám některými dámami z Besedy, poskytl hostům levné občerstvení. Čistý zisk 400 zl. byl věnován vytčenému účelu.

Besední kronika. Beseda uspořádala mezi svými členy sbírku ve prospěch postižených zemětřesením v Bulharsku, která vynesla pol. zl. 300. Peníz tento odevzdán byl polskému organisačnímu komitétu. — Valná hromada Besedy z příčin technických musela býti odložena na 9. června. Pořad valné hromady: 1. Proslov předsedy. 2. Zpráva jednatelova. 3. Zpráva pokladníkova a revisorů účtů. 4. Zpráva hospodářova. 5. Zpráva sl. knihovní. 6. Volné návrhy. (Zaslán byl Besedé návrh p. Schrödra na některé změny v organisaci Besední, jejž dosavadní výbor hodlá doplniti též některými vlastními návrhy). Všechny další návrhy třeba zaslati výboru před valnou hromadou písemně. — Beseda chtěla by v druhé polovici června uspořádati po vzoru předválečných let členský výlet do Świdra, spojený s hudbou a tancem. Přihlášky a dotazy přijímá p. Janík, Leszno 15 (bracia Országh). — Beseda oznamuje svým členům, že její bývalý několikaletý člen dr. B. Kalda, I. legační tajemník ministerstva zahraničních věcí v Praze, slaviti bude dne 14. června ve Varšavě svůj sňatek. Novomanželům upřímné blahopřání. — Poněvadž stále více chudých krajanů přihlašuje se v Besedě o podporu, jíž Beseda podle možnosti hledí ze svých prostředků udělovati, zavádí se stálá rubrika milodarů ve prospěch nemajetných čs příslušníků, v níž budeme jména dárců otiskovati. Paní Lehrová věnovala ve prospěch této akce 5 zl.

Předplatné v Lucku
přijímá: Česká Matice Školská, Jagiellońska 16, šekový účet P. K. O. 80890.
Ve Varšavě:
Drukarnia „Rola“ Jana Buriana, Mazowiecka 11, šekový účet P. K. O. 1704.
Ceny předplatného:
na půl roku zl. 5.20, na čtvrt roku zl. 2.80. Do ciziny: na půl roku zl. 7.—, na čtvrt roku zl. 3.75. Cena jednotlivého čísla je 50 gr.
Ceny oznámení:
Celá strana zl. 120.—, půl strany zl. 70.—, čtvrt strany zl. 40.—, osmina strany zl. 25.—, dvanáctina strany zl. 20.—, šestnáctina strany zl. 15.—. Při častějším inserování slevy.

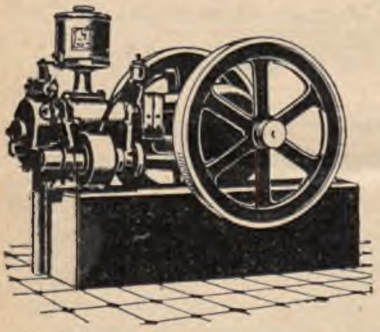
Zodpovědný redaktor: **Josef Welk**, Łuck, Jagiellońska 16.
Vydavatel: Drukarnia „Rola“, Jana Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11.

TOVÁRNÍ SKLADY
HOSPODÁŘSKÝCH A MLÝNSKÝCH STROJŮ

R. JOZEF a SPOL.,

ZDOLBUNÓW, na Wołyniu
ULICE KOSTELNÍ, ČÍS. 4.
(Vlastní dům).

Telegramy: **JOZEFSPOL, ZDOLBUNÓW,**
TELEFON Čis. 17.

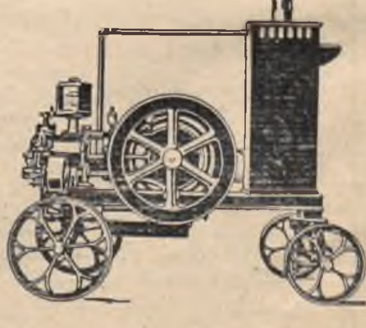
Jakožto GENERÁLNÍ ZÁSTUPCI nejstarších specielních československých továren, nabízíme a dodáváme s plnou tovární zárukou, levně a za výhodných platebních podmínek, ku dodání z našich velkých továrních skladů v Zdolbunově: nejlepší originální hospodářské stroje a nářadí, chmelařské potřeby, jakož i motory a stroje pro mlýny.

Upozorňujeme, že následkem včasného zásobení skladu, dodáváme i letošního roku nejlepší ORIGINÁL KNOTEK a spol., žací stroje obilní i travní, jakož i jiné stroje, pokud zásoba stačí za mírné ceny, takové, jaké platily před zdražením cla:

Originální stroje obdržíte u nás s plnou tovární zárukou, proto varujte se padělků, často Vám různými nesvědomitými agenty vnucovaných!

SOUČÁSTI STROJŮ VŽDY NA SKLADĚ.

Drukarnia „Rola", J. Buriana, Warszawa, Mazowiecka 11